

Somogyi Zoltán

Nyolcvanasok

• (Farkas Balázs *Nyolcvanasok* című kötetéről)

Nos, hogy megvalljam az igazat, halálosan unok már affirmatív kritikát írni. Olyan üdítő lenne valakit a sárba döngölni végre, jót tenne az önbecsülésnek. De nem Farkas Balázs lesz az, akin kitöltöm a frusztrációm, ilyen értelemben tehát nincs szerencsém. Más szempontból viszont van, a *Nyolcvanasok* egy remek kis könyv, örülhetek, hogy a kezembe adták. Lelkes vagyok.

Farkas Balázs fiatal, 1987-es születésű, zalai származású író. Mint mindenki, aki komolyan veszi az irodalmi karrierje építését, egy ideje már a fővárosban próbálkozik. Nem esett abba a hibába, hogy kapkodva kiadjon egy még kiforratlan novelláskötetet, hanem türelmesen dolgozott a szövegein, hizlalta és gondozta őket, aminek eredménye egy olyan regény, ami úgy néz ki, tulajdonképpen osztatlan kritikai sikert arat.

A kötet borítója szép, visszafogott, minimalista, remekül sugallja azt a sterilitást és ürességet, ami a főszereplő életében is megvan. A felső részén kondenzcsík farkával keresztülhúzó repülőt elsöre valamiféle reménysugárral azonosítottam, aztán a regényt olvasva már nem (amikor egy beleszapódik a lakótelepbe), aztán kicsit később megint igen (amikor kiderül, hogy a sikert arató számítógépes játékban azzal kell haladni).

A fülszövegen Cserna-Szabó Carvert, Camus-t, Hazai Attilát, Woody Allent emlegeti, és az utóbbiak stimmelnek is, de Carvert erőltetett párhuzamnak érzem, nekem inkább Douglas Coupland vagy B. E. Ellis korai könyvei ugrottak be a *Nyolcvanasok*at olvasva. Nem mintha ez számítana, csak ugye az embernek alapvető ösztöne, hogy hasonlítgat és asszociál.

A könyv nagy érdeme, hogy vannak benne rendszeresen felbukkanó apró és szerethető motí-

vumok, amik élettelivé teszik, és összetartják, összesimítják. Ilyen a sajt, a repülő és a nyolcvanas szám. A nyolcvanas egy elég erős jelkép, sőt szimbólum, ami egyből elgondolkodtatott. Ugye a nyolcvanas, főleg mikor elfekszik, a végtelen jele, ami Farkas Balázs könyvének esetében arra utal, hogy a hetek, napok, órák milyen végtelennek, egyhangúnak, kilátástalannak és unalmasnak tűnnek az elbeszélő számára. De a nyolcvanasról a homokóra is eszünkbe juthat, ami szintén az idő megakaszt-hatatlan pergésének, fogyásának képét idézi, meg a számítógépen a programok betöltődését. Ezen kívül a formája, a két összekapcsolódó, egy ponton összeérő kör két világ, két ember egyesülésére is utal, arra, hogy az élet párban teljes.

A regény főhőse egy szótlán-sótlán fickó, egy magával semmit kezdeni nem tudó srác, egy mai magyar fiatal értelmiségi, egy (horribile dictu) könyvtáros. Sosem feltételeztem, hogy rettentő izgalmas dolog könyvtárosnak lenni, de a *Nyolcvanasok*ból már tudom, hogy pont olyan zsidbasztó, mint bármi egyéb munka. Annyi benne a kreativitás, mint hipóban az élőflóra. (Más körülmények és szokások, de ugyanaz a szar: ez a munka világa.)

Ahogy megismerjük ezt a névtelen, egyes szám első személyű elbeszélőt, egészen életképtelennek, majdhogynem retardáltak tűnik. Teljesen befolyásolható és elnyomható; egy vászon, amire mindenki más kivetíti agyszüleményeit. A mondatait legtöbbször nem engedik neki befejezni, beszélgetőtársai közbevágznak, így nem derül ki, hogy ő nem is tudná befejezni őket: nincs sok mondanivalója. Szorongásrohamaival a végébe menekül, olvasni nem szeret. (A könyvtáros, aki alig olvas: milyen ütős, szenzációsan kifejező metaforája ez korunknak, itt a tízmillió dilettáns országában.) Nem is hogy átlagos, hanem átlagalatti ember. Egy szürke Mr. Bean. Szerencsétlen flótás, de annyira, hogy pechjére nyer a lottón 1,7 milliárdot. Ez a fajta nem is abszurd, nem is groteszk, hanem szarkasztikus humor az egész könyvet jellemzi, ami ráadásul két szinten is működik, mert egyes szereplők szájából, főleg persze a könyvtárosunkéból, őszinte naivságnak hangzik, és ettől a duplafedelüléstől annyira mar, hogy az már lyukat üt az önuralmunkon, és felmorgunk kínunkat élvezve.

Szórakoztató és fájdalmas egyszerre ez a könyv. Nagyon olvastatja magát, korszerű, trendi, széles közönség számára befogadható. Igazából alapvetően semmi baj nincs vele. Első könyvnek egyenesen remek. Még rajongani is lehetne érte. Csak valahogy súlytalan. A könnyedsége elviselhető, nem eléggé nyugtalanító és nyomasztó. De igazából ez se baj, nem kell mindig markolóval operálni, néha megteszi egy kávéskanal is. Sőt talán épp ettől jó, ettől működik ennyire hatékonyan a *Nyolcasok*. Az igényesen hanyag nivelláltságától. A kulcslyuksebészeti módszereitől. A jó érzékkel változtatott elidegenítéstől és azonosulástól. Attól, hogy a szerző eltolja magától kissé az egész művet a biztonságosnak gondolt távolba, és a kimértség köpenyét adja rá, nehogy azt gondolja valaki, hogy ő magáról ír, hogy túl komolyan veszi az egészet, hogy érzelmileg átéli. Nyilván értelmetlen a szerzőt és az elbeszélőt azonosítani, még akkor is, ha mindkettő könyvtáros, mint jelen esetben, de azért az is egyértelmű, hogy Farkas Balázs tapasztalatai, értékrendje és világnézete, hozzáállása és attitűdje

az élethez benne van a regényében. És műve ettől generációs regény. Én legalábbis korosztályom tagjainak jellemvonásaival és élettechnikáival rendelkező szereplőket azonosítottam a *Nyolcasok*ban. Egész jó lenyomata a mai 25-35 évesek egy szignifikáns rétegének.

Igaz, a történet fordulatai néha kissé erőltetettek, a karakterek pedig nincsenek lelkük mélyéig feltárva, inkább rajzfilmszerűen stilizáltak, ám ez a felszínesség, egyszerre gyermeki és ördögi báj, és a fád elegancia, ami a szöveg nyelvezetére és stílusára is jellemző, meg a benne megnyilvánuló sodródás élmény: az irányíthatatlan véletlenek és esetlegeségek közönyös csordogálása, érzékenyen találó tablóképet fest az úgynevezett Y generációról.

Kezdetben nem értettem, mi a franc a baja ennek a könyvtárosnak, mikor mindene van: melója, sikerei a nőknél, lakása, később kocsija is, sőt rengeteg pénzt nyer a lottón. Akkor meg mi kell, mi kellhet, mi kéne még? Miért nem boldog? Hiszen az egzisztenciának ezeket a szintjeit elkészerítően sok huszonéves nem bírja megugrani. Kényelmetlenség-érzetét azzal a közhellyel magyaráztam, hogy mindenki olyasmire vágyik, amije nincs, ezért senki sem boldog, függetlenül attól amije van. Ő folyton új életet akar kezdeni, és amikor vált, akkor megint hamar azon kezd járni az agya, hogy valami más kéne csinálni. Boldog akar lenni, csak nem tudja, hogyan kéne, mi tenné boldoggá, ezért egyre elveszettebb, következőképp egyre mintakövetőbb, vagyis egyre felnöttebb, amittől egyre boldogtalanabb, ami miatt ellenállás van benne a világgal szemben, és ez végül is tökéletesen alapállás. Aztán Farkas Balázs megfejtette nekem a főhősét, és általa minket, nyolcvanasokat egyetlen mondatban. „*A mai srácok teljesen elszakadtak attól a koncepciótól, hogy ők valamikor férfiak legyenek.*” (148. o.). Hát el. De akkor mit lehet tenni?

A főhős lottónyereményből céget alapít, amivel kreatív munkát biztosít a barátainak. Ez a maximum, amit meg lehet tenni, ebben is egyet értek Farkas Balázssal. Másokat boldoggá tenni, ennél nincs feljebb. A könyvtáros révbe ér, neki összejön a végére, eléri a létezés csúcát, felnőtt, férfi lesz, sőt

férj és apa. Az élet császára. Ő az egy az ezerből. A többi meg olvashat róla.

Azért meg kell mondjam, sokkal jobban érdekelt volna ez a könyv, ha a könyvtáros nem tud felköltözni Budapestre, és ha nem menti meg a szerencse azzal, hogy hozzávág egy lottónyerményt. Akkor miféle végkifejlet várna vajon rá? Farkas Balázs első regénye egy problémakör ideális megoldását mutatja be, de mint minden reményteljesen fiktív változat, ez is szurreális kissé. Van benne egy enyhe hollywoodi íz. Egyelőre a sekély vizekben sznorkelezünk, a mélységi merülés még várat magára.

A *Nyolcasok* kiforrott könyv, látszik a rajta elvégzett munka. Élő bizonyíték arra, hogy ki lehet tanulni az írói szakmát, és hogy a sikerhez ki is kell.

Az írótaborok és a műhelymunka, a tapasztaltabb pályatársak szerkesztői segítsége fontos az eredményes pályakezdéshez. De bizonyíték arra is, hogy a FISZ (olykor) nem csak egymás körbenyalásáról szól, hanem végez valamiféle tehetséggondozói tevékenységet is.

Farkas Balázs érthető könyvet írt, amit köszönök neki. Azt pedzegeti benne, amit sok huszoneves érez, tapasztal, gondol. A névjegyt letette, és elérte, hogy figyeljünk rá. Most jön a neheze. Nagyon kíváncsi vagyok, innen merre, hová indul el. Az íráskészsége és a tehetsége egyértelmű, a de majd csak a folytatás, az életmű kontextusa adja meg ennek a könyvnek is a valódi értékét.

(*FISZ Könyvek, 2013*)

HORVÁTH LÁSZLÓ: Idő

